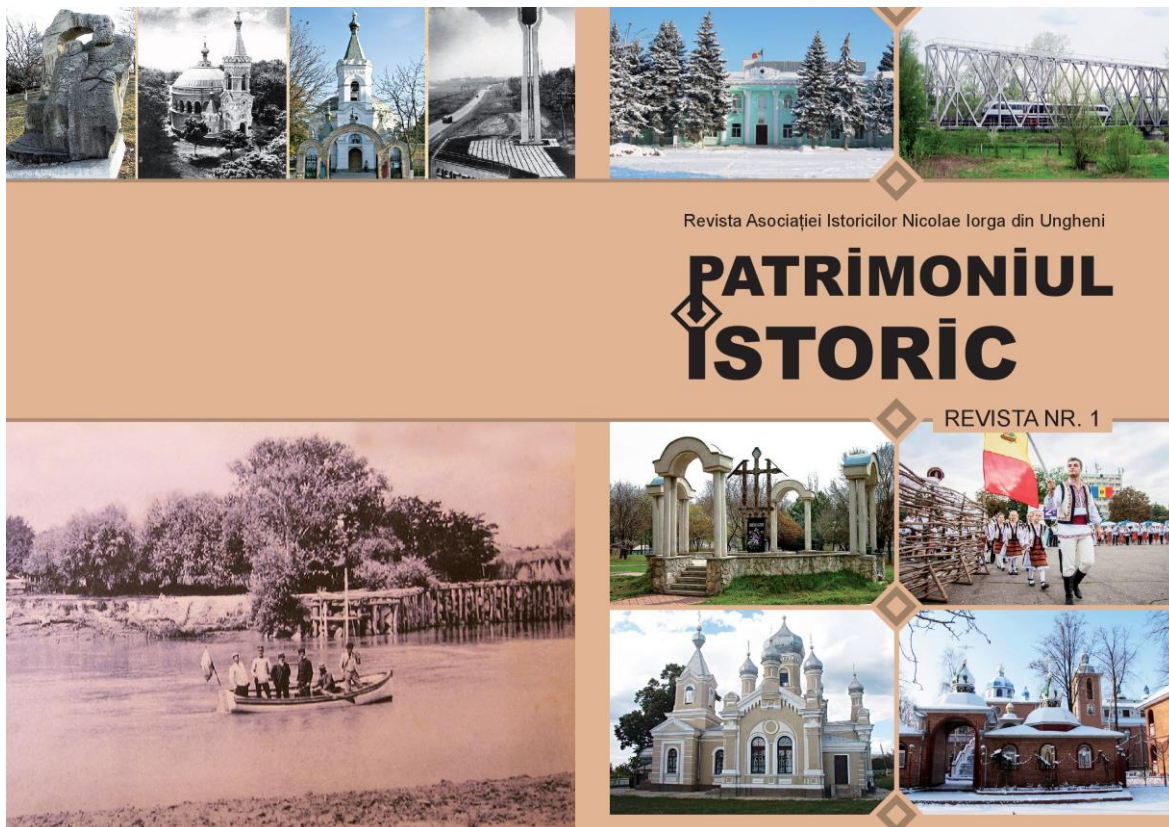

Anul 2015

La 14 februarie am organizat evenimentul de lansare a revistei „ Patrimoniul istoric”. La eveniment au fost prezenți istoricii Anatol Petrencu, Liliana Rotaru, Sergiu Cataraga cât și membrii Asociației Istoricilor din raionul Ungheni.

Asociația Istoricilor „Nicolae Iorga” din Ungheni a inițiat în pionerat proiectul de promovare a istoriei și culturii locale prin intermediul revistei ”Patrimoniul istoriei” care are drept scop informarea și sensibilizarea publicului larg față de patrimoniul istoric al comunităților rurale din raionul Ungheni.

Trăim în era globalizării, când tot mai stringent se conturează responsabilitatea morală a omului de ași cunoaște istoria națională. Această istorie națională el o poate percepe mai pregnant, dacă se va implica emoțional în studiul istoriei ținutului natal. Conexiunea dintre cele două sfere ale istoriei este deosebit de importantă și actuală tocmai pentru că suntem martorii unei puternice crize identitare pe care o simțim acut azi în țara noastră. Studiul istoriei ținutului natal ar contribui la o percepere mai corectă a istoriei naționale. Astfel profesorii de istorie au pus în discuție importanța

studiului istoriei locale. În sprijinul acestei idei vin și persoanele din comunitate, pasionate de tradiții și istoria localității natale.

Editarea unei reviste de istorie locală răspunde acestei necesități stringente de cunoaștere obiectivă a trecutului acestui popor, cât și a etniilor conlucuitoare, de clarificare a multor întrebări și dileme istorice. În acest sens, istoricii din raion își vor aduce contribuția personală la studiul ținutului natal, misiunea lor fiind de a aprecia pertinent și obiectiv evenimentele și procesele istorice, care au avut loc în timpul și spațiul istoric

local.

Tematica istorică abordată în revistă va fi variată, incluzând domeniul didactic, politic, social, economic, cultural, spiritual, etnografic. La elaborarea articolelor pentru revistă vor contribui nu numai profesorii de istorie, ci și alte persoane băștinașe interesate de istoria locală a raionului Ungheni, spațiul ei fiind mereu deschis pentru exploatare. Vom stimula în proiectul nostru și implicarea elevilor pasionați de istorie.

De asemenea dorim să subliniem că revista nu numai va valorifica, ci va fi și un punct de reper pentru eficientizarea comunicării profesor-elev și a comunicării acestora cu diferite comunități. Grație acestui proiect, vor fi colectate documente,

fotografii istorice și mărturii locale de mare valoare, care vor îmbogăți nu numai istoria ținutului, ci și istoria națională. Menționăm importanța faptului că nu numai adulții, dar mai ales copiii trebuie să aibă simțul responsabilității de a cunoaște istoria

proprii familii și a comunității în care s-au născut.

Asociația Istoricilor „Nicolae Iorga” este conștientă de scopul nobil al inițiativei editării acestei reviste, care sperăm să fie un ghid moral real pentru profesori și elevi cât și

pentru toți pasionații de trecutul strămoșilor și de adevăr istoric. Dorim ca această publicație să devină un bogat tezaur istorico-cultural, dăruit generațiilor de oameni prezente și viitoare din raionul Ungheni, în semn de profundă prețuire a istoriei localităților natale, care sunt componente ale istoriei naționale.

Deja în primul număr al noii publicații științifice, membrii colegiului de redacție își anunțau intenția de a realiza o revistă care să reflecte de pe poziții științifice obiective trecutul istoric al ținutului natal din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre.

O atenție specială este acordată publicării de materiale cu caracter metodicodidactic, care să faciliteze activitatea profesorilor de istorie din instituțiile de învățământ din raion în cadrul orelor de istorie locală.

Într-un ceas bun, „Patromoniul istoric”!

Decizia de a întemeia o revistă de istorie a specialiștilor din Ungheni este îndrăzneată și plină de așteptări. Prin publicarea revistei, colegii de la Ungheni dau dovadă de maturitate profesională, de dorința încadrării lor în procesul de studiere a trecutului neamului, dar și al altor popoare.

Revista deschide perspective noi în studierea istoriei locale, adică al trecutului localităților noastre, al personalităților (în cazul dat) originare din raionul Ungheni, al instituțiilor laice și bisericești. În Republica Moldova nu există practic, localități în care să nu fie ridicate unul sau mai multe monumente din diferite epoci (perioada țaristă sau interbelică, din/sau consacrate Primului Război Mondial sau celui de al Doilea Război mondial, inclusiv cimitire militare etc).

Fără îndoială, în valorificarea trecutului nostru, locul central îl ocupă profesorul de istorie. Cu ajutorul elevilor și cu sprijinul autorităților locale și al comunității, din pasiune și din obligație față de trecutul profesorul de istorie poate realiza proiecte irepetabile. Este vorba de istoria propriu-zisă a localității în care activează profesorul de istorie, de istoria unor instituții, deviația culturală a localității. Dar, cred, un rol definitoriu profesorii de istorie îl pot avea în contribuții concrete la teme generale. Astfel, mărturiile unor supraviețuitori ai foametei, ai deportărilor, ale persoanelor supuse represiei politice, care locuiesc în satele și orașele noastre, suplimentate cu documente de epocă pe care le-au păstrat (fotografii, documente privind condamnarea sau reabilitarea, obiecte de uz casnic, de cult), sunt un capital științific deosebit de important. Nu subiecte de ordin general (acolo deja au scris alții), ci teme concrete, cu istoria unor oameni concreți-asta ar fi calea de urmat. Iar revista „Patrimoniul istoric” va fi acel acumulator de noi date referitoare la trecutul nostru.

În situația în care istoricii, și nu doar ei (pot fi antrenați specialiști din alte sfere- filologi, medici, pensionari, indiferent de profesiile prestate), se vor apleca asupra istoriei noastre, ei vor găsi în revista „Patrimoniul istoric” un susținător de nădejde, un organ de presă care va ști să unească în jurul său oameni pasionați de trecut, de valorificarea științifică a acestuia și, prin urmare, preocupați de viitorul acestui neam.

Într-un ceas bun „Patrimoniul Istoric”!

21 ianuarie 2015

Anatol Petrencu,

prof.univ., dr.hab.,

președintele Institutului de Istorie Socială „ProMemoria”

din cadrul Universității de Stat din Moldova,

membru de onoare al Academiei Oamenilor de știință din România

Școala de vară Brașov 2-7 iulie

În perioada 2-7 iulie 2015 s-a desfășurat, la Brașov, ediția a XI-a a Școlii de vară „Provocările istoriei ca știință și disciplină de învățământ la începutul mileniului III”, manifestare organizată de Centrul de Studii Transilvane al Academiei Romane – Filiala Cluj, de Universitatea Transilvania din Brașov și de Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni din cadrul MAE (ca finanțator principal). Asociația Istoricilor „Nicolae Iorga” a fost reprezentată de Prepeleț Corneliu, președintele Asociației, Ciochină Marcela, profesoare de istorie gim. Mănoilești și Goian Eudochia profesoară de istorie gim. Costuleni.

Deschiderea cursurilor a avut loc vineri, 3 iulie 2015, în Aula Magna a Universității Transilvania din Brașov (Str. Iuliu Maniu nr. 41A, etaj I), Deschiderea cursurilor a fost salutată

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni

ACADEMIA ROMÂNĂ
Centrul de Studii Transilvane

UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE
„NICOLAE IORGHA”
BRAȘOV

Universitatea
TRANSILVANIA
din Brașov

2-7 IULIE 2015
Brașov

Școala de vară
Ediția a XI-a

**Provocările istoriei ca știință și disciplină
de învățământ la începutul mileniului III**

Finanțator principal: Ministerul Afacerilor Externe
- Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni

PARTICIPANȚI:
profesori români de istorie din
Republica Moldova, Ucraina, Serbia și Ungaria

Ațiune organizată cu sprijinul:

UNIVERSITĂȚII TRANSILVANIA BRAȘOV
CONSILIULUI JUDEȚEAN BRAȘOV
INSTITUȚIEI PREFECTULUI JUDEȚULUI BRAȘOV

INSPECTORATULUI ȘCOLAR JUDEȚEAN BRAȘOV
PRIMĂRIEI MUNICIPIULUI BRAȘOV

de prof. univ. dr. ing. Ioan Abrudan – rectorul Universității Transilvania din Brașov, care a declarat că se simte onorat să găzduiască o astfel de manifestație, chiar dacă profilul universității pe care o conduce este unul special tehnic, în cadrul universității lipsind o facultate de istorie. Domnia sa a fost și ghidul unei excursii în Biblioteca universitară, organizate pentru participanții la cursuri, în cadrul cărei a relatat despre istoricul instituirii și succesele Universității. În plus, a avut grijă ca fiecare participant la școală să primească un set de suvenire personalizate cu logoul Universității, precum și un set de carte. Ulterior cu un mesaj de salut a venit acad. prof. univ. dr. Ioan-Aurel Pop, rectorul Universității „Babeș-Bolyai” și directorul Centrului de Studii Transilvane al Academiei Române, dr. Angel Tîlvăr, ministru delegat pentru relațiile cu românii de peste hotare, și reprezentanți ai autorităților locale.

Concepută ca un instrument de sprijin al elitei românești din statele din jurul României (Ucraina, Republica Moldova, Serbia, Ungaria), școala de vară se adresează profesorilor români de istorie din aceste

state. Programul cuprinde conferințe susținute de istorici și specialiști renumiți din Cluj, București, Brașov (acad. prof. univ. dr. Ioan-Aurel Pop – directorul Centrului de Studii Transilvane și rectorul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj, prof. univ. dr. Ioan Bolovan – prorector al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj, prof. univ. dr. Liviu Maior – Universitatea din București, prof. univ. dr. Ioan Scurtu – Universitatea din București, prof. univ. dr. Mihai Retegan – Universitatea din București, pr. prof. dr. Vasile Oltean – Muzeul Primei Școli Românești din Brașov, prof. dr. arh. Teofil Mihăilescu – Universitatea Transilvania Brașov, prof. univ. dr. Mihaela Gheorghe – Universitatea Transilvania Brașov), activități cu caracter didactic organizate cu sprijinul Inspectoratului Școlar Județean Brașov, dar și excursii documentare la obiective cu o bogată semnificație pentru istoria Transilvaniei și a României.

Școala de vară a avut ca obiective sprijinirea științifică și didactico-metodică a

profesorilor români din diaspora în vederea predării disciplinei istoriei în general și mai cu seamă a istoriei românilor, facilitarea cunoașterii de către participanți a unor zone cu o încărcătură deosebită în istoria națională prin excursiile organizate, vizitele la muzee și monumente istorice, dotarea profesorilor români din afara granițelor cu carte științifică, CD-uri cu activități didactice și materiale și mijloace de învățământ, manuale și diverse metodici, familiarizarea

românilor din diverse state din jurul României cu problemele specifice comunităților românești de acolo, realizarea unei comunicări directe între toți românii din diaspora.

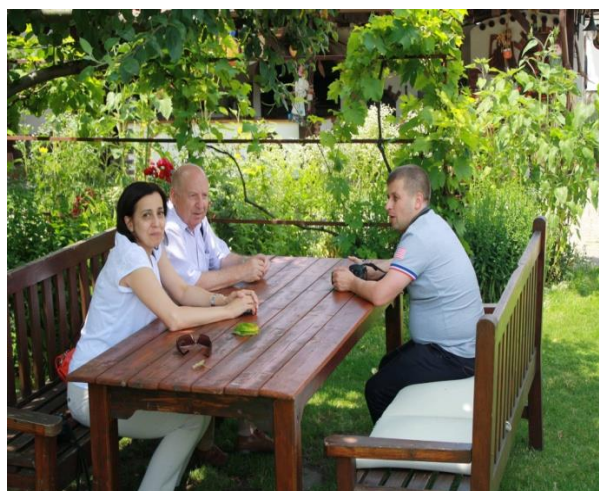
Eudochia Goian, participant la această Școală de vară și-a exprimat impresiile despre importanța acestor școli și rolul lor în formarea profesorilor de istorie. Programul Școlii de vară, bine conceput și structurat, a cuprins excursii științifice, aplicații practice și ateliere, precum și prelegeri științifice și conferințe. Moderatorul activităților zilnice a fost acad. Ioan-Aurel Pop, care a susținut și conferința inaugurală „Românii și latinitatea”, iar în a doua zi a susținut conferința „Domnie, politică și cultură în Evul Mediu”. Pe parcursul zilelor următoare au avut loc un șir de conferințe și mese rotunde, care s-au axat pe istoria României din timpul primului război Mondial și celui de-al Doilea Război Mondial, „Transilvania și Primul Război Mondial”- prof. Liviu Maior, „România de la Tratatul de la Trianon la arbitrajul de la Viena” de prof.univ.dr.Ioan Scurtu, etc. Totodată, trebuie de remarcat faptul ca în cadrul activităților științifice un loc

aparte l-au ocupat reprezentanții Institutului de Istorie al AȘM, prof.univ.dr.hab. Ion Șișcanu și conf.univ.dr.hab. Gheorghe Cojocaru care au participat activ la mesele rotunde precum, “România în anii celor două războaie mondiale” , “Românii și România în sec. XIX-XX -identități și loialități în perspectiva istorică”.

Istoria Brașovului sub diferite aspecte, a fost abordată în cadrul conferințelor “Spiritualitate și istorie în Șcheii Brașovului” – pr. prof. dr. Vasile Oltean, conferința respectivă s-a desfășurat în Muzeul Primei Școli Românești din Brașov, a fost o experiență inedită, o adevărată călătorie în timp.

Pentru schimbul de experiență dintre profesorii școlari din România și profesorii din afara României au fost organizate o serie de activități cu caracter didactic-aplicativ, simularea unor activități practice extracurriculare în domeniul istoriei, activitățile din ziua respectivă au fost găzduite de Colegiul Național „Andrei Șaguna”, având ca moderatori conf. univ.dr. Sorina Paula Bolovan și prof. gradul I Mariana Gavrilă.

Pe lângă cursurile academice am avut parte de ore practice de teren: vizitarea edificiilor istorico-culturale și religioase ale orașului Brașov, descoperirea castelelor medievale din județ, a cetăților și mănăstirilor fortificate, acestea au întregit vizual cunoștințele din cadrul cursurilor audiate și ne-au lăsat impresii de neuitat. Școala de Vară a inclus turul ghidat prin centrul istoric al orașului Brașov și excursii pe traseele, Brașov-Prejmer- Hărman, Brașov-Râșnov-Bran. Prelegerile și dezbaterile din cadrul Școlii de Vară, orele practice de istorie, contactul direct cu cultura românească, ne-au îmbogățit nu doar bagajul de cunoștințe, dar ne-au oferit și noi oportunități de colaborare, schimb de opinii, responsabilitate, spirit de echipă, bunăvoință și sensibilitate, subliniind o dată în plus necesitatea studierii și cunoașterii situației românilor de pretutindeni.

Membrii Asociației Istoricilor, Goian Eudochia, Ciochină Marcela în cadrul școlii de vară

Organizarea de expoziții în parteneriat cu Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu”

În acest an am organizat în colaborare cu Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău o serie de expoziții pentru a marca Ziua Culturii Naționale și Unirea Principatelor Române. Evenimentele au avut loc pe data de 26 ianuarie 2015 în liceele din localitățile Pârlița și Ungheni conform următorului program:

10.00 - inaugurarea expoziției „Poemele Limbii Române” la Liceul Teoretic „Alexei Mateevici” din satul Pârlița, raionul Ungheni. Expoziția, elaborată de Muzeul Național al Literaturii Române din București și completată de ICR Chișinău, cuprinde poeme dedicate limbii române de Mihai Eminescu, Gheorghe Sion, Alexie Mateevici, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Vasile Voiculescu, Ștefan Augustin Doinaș, Nicolae Labiș, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Grigore Vieru, Ioan Alexandru, Ana Blandiana ș.a., și fotografii ale

poetilor.

11.30 - inaugurarea expoziției „25 de ani de la căderea comunismului în România” la Liceul Teoretic „Ion Creangă” din orașul Ungheni. Alcătuită din 15 de banere, de dimensiuni 0,95 x 2,05 m., expoziția prezintă o serie de fotografii, mărturii și documente de arhivă, menite să reconstituie și să aducă în atenția publicului evenimentele din anul 1989, care au dus la instaurarea unui regim democratic în România.

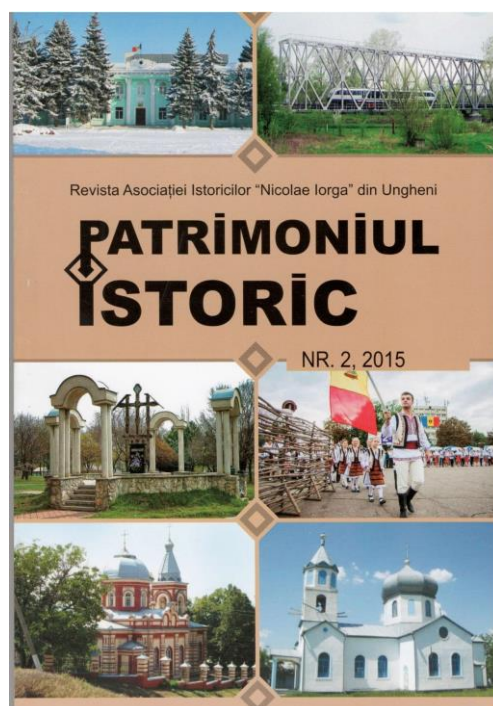
13.00 - inaugurarea expoziției „Generația Basarabeană a Marii Uniri” la Liceul „Mihai Eminescu” din orașul Ungheni. Alcătuită din 25 de banere de 0,95 x 2,10 m, cuprinde date istorice complexe formate din: fotografii, mărturii ale contemporanilor, citate despre Unirea Basarabiei și despre generația care a făcut posibil cel mai important moment din istoria poporului român - Unirea de la 1918.

La vernisaj vor fi prezenți directorul ICR Chișinău, acad. Valeriu Matei, președintele Asociației Istoricilor „Nicolae Iorga” din raionul Ungheni, istoricul Corneliu Prepelită, conducerea liceelor, profesori și elevi.

Apariții editoriale

În anul 2015, Asociația Istoricilor am scos de sub tipar trei numere a revistei „Patrimoniul istoric” la care și-au adus o contribuție valoroasă întreaga comunitate istorică. Numărul doi al revistei cuprinde patru capitole bogate în materiale de istorie locale: Istorie locală, Personalități locale și naționale, Istoria memorie și Cronica vieții științifice.

Prima secțiune, Istoria locală cuprinde 7 articole. În articolul „Cu privire la pierderile Basarabiei în cel de-al Doilea Război Mondial”, academicienii Andrei Eșanu și Valentina Eșanu ne relatează despre pierderile umane ale Basarabiei în cel de-al Doilea Război Mondial. Autorii se axează mai mult pe soarta locuitorilor din satul Sculeni. Deosebit de tragică a fost soarta evreilor din această localitate, care alcătuiau 46% din numărul populației de 4000 a acestei comune, conform

estimărilor autorităților românești din 1940-1941. La 22 iunie 1941, 1/2 din evrei au plecat cu autoritățile sovietice, iar un număr destul de mare, de 400-500 de oameni, de toate vârstele, au fost escortați de ofițeri și soldați români și duși peste râul Prut, la Stânca Roznovanu unde au fost împușcați. Aceste acțiuni antisemite, de holocaust, au dus la diminuarea numărului populației din Sculeni, fapt confirmat prin semnăturile indiscutabile ale notarului și șefului postului de jandarmi, și ștampilile acestor două structuri din actul întocmit la 20 martie 1943, ce stipula că nu mai era nici un evreu în Târgul Sculeni. După Operațiunea Iași-Chișinău din august 1944, când satul Sculeni s-a aflat în prima linie și a suferit pierderi mari umane și distrugerii materiale considerabile, autoritățile sovietice au efectuat mobilizări masive în Armata Roșie și trimiși pe frontul sovieto-german, unde și-au pierdut viața aproximativ 64 000 de basarabeni din cei 256 825 de oameni înrolați din Basarabia.

În același context, în articolul „Costuleni în anii Războiului Doi Mondial”, d-nul Corneliu Prepelită, profesor de istorie, grad didactic superior, ne relatează despre soarta locuitorilor din satul Costuleni în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Autorul caracterizează, cu lux de amănunte, starea clădirilor publice din sat după eliberare și instaurarea autorităților românești în localitate. Situația agricolă nu numai că este descrisă, dar sunt menționate și măsurile ameliorative, de redresare a ei. Pentru îmbunătățirea situației grave din învățământ, biserică și asistența medicală, autoritățile române au realizat măsuri concrete, ceea ce au îmbunătățit situația. Școala juca un rol important în viața culturală a satului. Autoritățile locale reușeau să mențină la un nivel satisfăcător, pentru timpul de război, situația sanitară a populației, a reușit să mențină situația sub control fără a admite reducerea nivelului de trai a populației, cazuri de foamete, epidemii, boli virale etc., chiar dacă erau condiții grele de război.

În articolul „Calvarul unei familii de „dușmani ai poporului”, Elena Postică, doctor în istorie, descrie calvarul prin care a trecut familia lui Ion Borș, originar din comuna Condrătești, raionul Cornești atunci, unul din liderii organizației antisovietice „Armata Neagră”, condamnat la moarte de tribunalul militar și executat la 23 aprilie 1951, dar și despre mama, Elena Borș și soția, Maria Borș,

CUPRINS	
I. ISTORIE LOCALĂ	
Acad. Andrei Eșanu, Valentina Eșanu, Cu privire la pierderile Basarabiei în cel de-al Doilea Război Mondial. Studiu de caz: satul Sculeni, r-1 Ungheeni	7
Corneliu Prepelită, Costuleni în timpul celui de al Doilea Război Mondial	20
Elena Postică, Calvarul unei familii de „Dușmani ai poporului”	35
Sergiu Tabuncic, Anul 1711 în relațiile moldo-ruse. Monumentul de la Semeni	44
Vasile Gaviuc, Toponimia și monumentele satului Semeni	54
Denis Balancea, Din istoria vieții bisericesti a parohiei din satul Todirești	62
Mihaela Prodan, Istoricul apariției satului Bușila	70
II. PERSONALITĂȚI LOCALE ȘI NAȚIONALE	
Octavian Țicu, Un nume de costulenean uitat – Vasile Pavelcu	77
Silvia Corlăteanu-Granciuc, Satul natal în viziunea actorului. Nicolae Darie despre satul de bușină - Blândești, raionul Ungheeni	81
Iurie Colesnic, Reintoarcerea pribeagului	85
Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, 1714-2014: Martiriul Brâncovenilor și exemplul pentru generațiile actuale	97
III. ISTORIA MEMORIEI	
Anatol Petrencu, „Au fost deportați cei mai buni gospodari, deoarece serveau drept exemplu pentru întreg satul” în dialog cu Vladimir Potlog	119
Doina Rabei, Marina Sasu, Urgia nopții din 5 spre 6 iunie 1949 în satul Cornești	124
Corneliu Prepelită, Soarta familiei Podoleanu din satul Semeni – deportați deoarece tatăl a fost membru al Partidului Țărănesc	127
PATRIMONIUL ISTORIC / NR. 2, 2015	
3	

deportate în Karaganda, la munci silnice, despre trei copii, împrăștiați la diferite orfelinate, al căror destin, trist și nedrept ce poartă amprenta unei mari tragedii umane, generate de un regim crud și perfid.

Deasemenea, în articolul „Anul 1711 în relațiile moldo-ruse. Monumentul de la Semeni”, al doctorului în istorie, Sergiu Tabuncic, cu deosebit interes, cititorul este captivat de descrierea monumentului de la Semeni, Masa lui Petru cel Mare, locul unde s-a întâlnit, la Semeni, la 28 iunie 1711 Dimitrie Cantemir, domnitorul Moldovei și Petru cel Mare, țarul Rusiei. Aici, la Semeni, la 29 iunie 1711, 15 boieri ce-l însoțeau pe Dimitrie Cantemir la cortul împăratului, stabilit aici, au semnat „catastihul de tocmală” cu Petru cel Mare. Tot în aceeași zi, la Iași, au semnat și boierii „care nu se întâmplase la cinste la Prut”. Odată încheiată alianța moldo-rusă, în zilele următoare, oștile unite ale celor doi suverani vor porni pe valea Prutului spre sud pentru a ieși în cale turcilor și tătarilor, ajungând vestea „că au trecut veziriul Dunărea și vin în sus”.

Vasile Gaviuc în articolul „Toponimia și monumentele satului Semeni”, descrie legendele despre denumirea satului Semeni care au și un substrat istoric real. Deasemenea ne cunoaște cu cercetările efectuate de istoricul I.Hîncu a Șanțului lui Petru cel Mare” mai numit de localnici „Zamca” și „Masa lui Petru”.

Din articolul „Din istoria vieții bisericești a parohiei din satul Todirești” a lui Denis Bulancea aflăm despre istoria bisericii din lemn, construită în 1815, apoi construită din piatră în 1875, din satul Todirești, care a servit ca un focar de cultură și educație, deoarece în anul 1876 în sat s-a deschis o școală de o singură clasă, iar profesori erau slujitorii bisericii. În 1891 în școală învățau 40 de elevi, iar 1905-65 de băieți și 5 fete, iar în 1892 în biblioteca bisericii erau 11 cărți religioase.

Mihaela Prodan, profesor de istorie din gimnaziul Bușila, în articolul „Istoricul apariției satului Bușila” vorbește despre istoria apariției satului natal, unul dintre cele mai vechi sate moldovenești, care se ascunde în negura vremurilor. Dragostea de patrie, dragostea de neam, dragostea de locul unde ai făcut pentru prima dată primii pași și ai spus pentru prima dată cuvântul „mama” sunt niște valori supreme care nu trebuie uitate, ci păstrate și lăsate moștenire copiilor, nepoților și strănepoților.

Secțiunea II, Personalități locale și naționale cuprinde 4 articole. Unul din articole este al lui Octavian Țăcu, doctor în istorie, în articolul „Un nume de costulenean uitat – Vasile Pavelcu” descrie activitatea unuia dintre cei mai mari psihologi români, Vasile Pavelcu, băștinaș din Costuleni. Psiholog de orientare clinică, Pavelcu a fost considerat un fin analist și un maestru al limbajului psihologic,

devenind mentorul multor generații de psihologi din România. Ca profesor, acad. V.Pavelcu a onorat învățământul românesc prin formarea unor generații de specialiști nu numai în domeniul psihologiei, dar și al educației, dreptului, psihologiei medicale, asistenței sociale etc. V. Pavelcu s-a distins prin blândețe și bunătate, trăsături prin care a empatizat ca nimeni altul cu semenii, ajutându-i să-și dezvolte fibra umană. Fire optimistă,acorda omului resorturi psihice nebănuite de a progresa și de a se spiritualiza.

În articolul „Satul natal în viziunea actorului. Nicolae Darie despre satul de baștină-Blândești, raionul Ungheni”, doctorul în istorie Silvia Corlăteanu – Granciuc cu o deosebită măiestrie relatează despre renumitul actor Nicolae Darie și despre lucrarea sa, care este pe drept cuvân „un adevărat îndemn la înălțare”. Punând lucrarea în circuitul public se restituie istoriografiei naționale o sursă demnă referitoare la istoria artei teatrale naționale, în particular, istoria culturii universale în general, istoria societății moldovenești în cea dea doua jumătate a secolului trecut.

Iurie Colesnic în articolul său „Reîntoarcerea pribeagului”, îl captivează pe cititor cu filele interesante din viața și activitatea lui Dimitrie Al. Moruzi, fiul principelui Constantin Moruzi. Viața tumultuoasă, dar destul de interesantă, bogată și săracă, destinul scriitorului Dimitrie Moruzi, dar și destinul omului politic trezec dorința de a afla cât mai multe despre el, despre faptul că a fost un bărbat cu vederi generoase,cu idei într-adevăr naționaliste, susținând cu înflăcărare drepturile românești ale basarabenilor săi, mai ales, și luptând cu pana ageră, liberă și independentă, pentru realizarea marelui ideal al unirii românilor, care a fost crezul întregii lui vieți și gândul său cel din urmă.

Laurențiu, Mitropolit al Ardealului, în articolul „1714-2014: Martiriul Brâncovenilor și exemplul pentru generațiile actuale”, editat cu ocazia a 300 de ani de la sfârșitul martiric a domnitorului Constantin Brâncoveanu, dimpreună cu cei patru fii ai săi și cu ginerele său, sfetnicul Ianache, descrie viața Brâncovenilor ce nu poate fi înțeleasă decât din perspectiva Veșniciei pe care domnitorul și-a dorit-o în tot timpul vieții sale pământești. Brâncovenii în pofida bogăției și poziției lor sociale au iubit frumusețea vieții evanghelice, și nu s-au legat de lumea aceasta ci ș-au dorit-o pe cea viitoare. Proba acestei axiologii interioare o vor face prin mucenicie, atunci când vor alege veșnicia în locul vremelniciei. Ei au primit multe daruri, materiale și spirituale și pe toate au știut să le pună în slujba lui Dumnezeu și a aproapelui lor.

În secțiunea III, Istoria memoriei, cu deosebită plăcere cititorul face cunoștință cu articolul „În dialog cu Vladimir Potlog” de Anatol Petreno, doctor habilitat,

profesor universitar. Vladimir Potlog, doctor în științe istorice, profesor universal, decanul facultății de istorie, prorectorul Universității de Stat, cu lux de amănunte povestește despre deportarea celor mai mari gospodari din satul Sinești, raonul Ungheni. Darul povestitorului, magistrului Vladimir Potlog, ne transpune în timp, făcând să trăim emoțiile acelor persoane.

Tot despre al treilea val de deportări, în articolul „Urgia nopții din 5 spre 6 iuni 1949 în satul Cornești”, povestește eleva Doina Rabei, care a luat interviu de la Lidia Filimon, fetița care avea doar 8 anișori, când au fost deportați, și este o parte a memoriei istorice a neamului. Acum, grație bunăvoinței doamnei Lidia Filimon, această istorie face parte din memoria noastră comună.

D-nul Corneliu Prepelită în articolul „Soarta familiei Podoleanu din satul Semeni – deportați deoarece tatăl a fost membru al Partidului Țărănesc”, relatează interviul cu Nicolae Podoleanu, fost deportat (a.n. 13.05.1928), care cu profundă durere descrie acele momente prin care a trecut .

În același context de idei, profesoara de istorie din satul Sculeni, Maria Călin, în articolul „Ecoul deportărilor în Sculeni, mărturii dramatice ale Lidiei Doroșenco”. În acest articol autoarea descrie nenumăratele suferințe: foame, frig, boli, umilințe, muncă silnică, moartea celor dragi, dorul de casă, calvarul prin care au trecut deportații basarabeni în Siberia și Kazahstan din elocventele mărturii ale deportaților.

Veaceslav Leiba, profesor de istorie, L.T., „D. Cantemir”, s. Cornești, în articolul „Martor al propriului destin” relatează despre memoriile lui Ion Radu, deportat cu familia sa, care este protagonistul regizorului Virgil Mărgineanu în filmul „Siberia din oase”.

Secțiunea IV, Cronica vieții științifice, cuprinde 2 articole unul este al Silviei Corlăteanu-Grinciuc, conf. cerc. dr. Secretar științific al Institutului de Istorie AȘM, în articolul „200 de ani de dramă a Basarabiei într-o mie de pagini „Basarabia – 1812. Problemă națională, implicații internaționale”, face o sinteză trecută prin reflexe istorice și cultural -ideologice a imploziei URSS și definirea coordonatelor istorice ale Republicii Moldova din perspectiva celor 200 de ani de istorie. Lucrarea poate fi numită monumentală și cu siguranță are un impact științific important asupra istoriografiei naționale și a celei internaționale, oferindu-i repere explicative examinate și verificate prin prisma rigorilor academice avansate și că concluziile trase vor stimula realizarea unui consens istoriografic asupra istoriei noastre naționale.

Un alt articol științific „Formarea Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești: conjunctură, scop, consecințe”, îi aparține lui Ion Șișcanu, profesor Universitar, doctor. Autorul face o analiză a scopului geostrategic urmărit de URSS prin formarea RSSM. Este reliefat faptul că prin amputarea județelor de sud ale Basarabiei și încorporarea lor în componența Ucrainei, R.S.S.Moldovenească a fost lipsită de ieșire la Dunăre și la limanul fluviului Nistru, adică a fost înlăturată de la Marea Neagră.

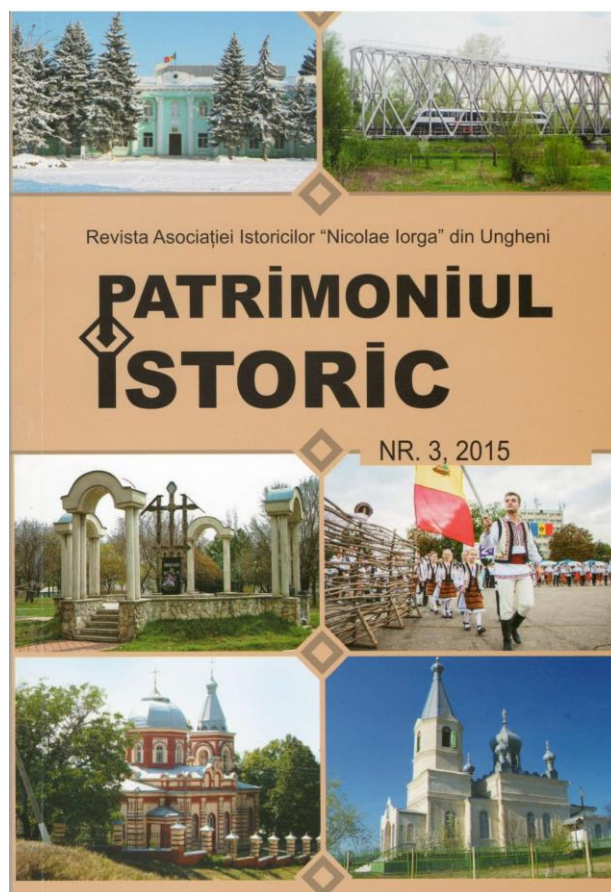
În concluzie, revista Patrimoniul istoric este o sursă inestimabilă pentru istoria locală a raionului Ungheni, sursă de inspirație, de cercetare și cunoaștere a istoriei neamului.

*Victoria Burungiu, profesoară de
istorie, LT M.Eminescu*

Revista care aduce pagini de istorie locală

Numărul trei al revistei ”**Patrimoniul istoric**”, conține un șir de articole interesante, organizate în cinci secțiuni, și reprezintă o resursă importantă pentru formarea personală și profesională, dar și un suport important pentru profesorii de istorie în predarea orelor de istorie locală.

În prima secțiune, **Portofoliul Didactic** sunt incluse următoarele articole: ”*Delimitări conceptuale și abordări praxiologice privind proiectarea/desfășurarea orei de istorie locală în baza conceptului educație centrată pe elev (ECE)*”, de Rodica Solovei, dr. în istorie, conferențiar la Institutul de Științe ale Educației, care subliniază, că învățarea centrată pe elev este o abordare a educației ce se axează pe nevoile elevilor, iar organizarea și desfășurarea procesului didactic la oră în baza conceptului ECE oferă posibilitate elevului și profesorului să fie subiecți ai actului educațional și propune un exemplu de sarcină de activitate la ora de istorie locală pentru cl.IX, cu subiectul ”Deportările staliniste”, prin care demonstrează valorificarea

principiilor ECE. Un alt articol *"La Stejar"*, de Elena Butnaru, profesoară de istorie I.P."Elada"Macaresti", reprezintă un exemplu de proiect didactic la istorie locală pentru clasa a VI-a cu subiectul *"Date despre întemeierea satului Măcărești"*. Regretatul profesor de la Gimnaziul "Gaudeamus", Petrești, Arcadie Starașciuc, în articolul *"Istoria satului Petrești în lucrările elevilor"*, prezintă un șir de modalități de studiere a istoriei locale prin dezvoltarea capacității de cercetare la elevi, dar și un sondaj aplicat în comunitate privind modul de viață în satul Petrești.

O altă secțiune a revistei este **Istoria Locală**, în care se regăsesc un șir de articole interesante. Octavian Țicu, dr. în istorie, în articolul *"Cazurile Sichorschi și Grosu: două istorii paralele ale unei tragedii"*, prezintă două cazuri tragice ale deportărilor staliniste: cazul lui Constantin Anton Sicorschi și a familiei sale, despre care abia în anul 2014 urmașii săi au putut extrage din Arhiva Națională dosarele de condamnarea lui în anul 1944 pentru „activitate antisovietică, dar și dosarul de deportare a soției sale Sofia (Feodosia) Sicorschi, deportată în cel mai mare val de deportări în anul 1949 ca „fiind din familie de culaci”. Este relatat și cazul tragic al familiei lui Mihail Grigore Grosu, din satul Costuleni, r-nul Ungheni, care a doua zi după ce trupele române treceau Prutul, s-a urcat pe clădirea Sovietului Sătesc și a rupt drapelul roșu, aruncându-l la pământ, iar în octombrie 1944, la întoarcerea trupelor sovietice, în baza unui denunț, Mihail Grosu va fi arestat, iar mai apoi condamnat la 15 ani de deportare la munci silnice în Vorkuta, cu lipsire de drepturile civile și confiscare de avere personală.

Un alt articol este dedicat istoriei Catedralei „Sf. Alexandru Nevski” din or. Ungheni, *"Preoți slujitori la parohia „Sf. Alexandru Nevski” din or. Ungheni"*, de Denis Bulancea, muzeograf la Muzeul de Istorie și Etnografie din or. Ungheni, care reprezintă o trecere în revistă a principalilor slujitori ai acestui local de cult, începând cu anul 1906 până în anul 2014. În articolul lui Sergiu Bacalov, *"Două opise de documente privind moșia Milești de pe Prut, Ținutul Iași"*, este elucidat faptul că ca urmare a cercetărilor întreprinse anterior de autor, s-a stabilit că Mileștii de pe Prut, la cumpăna secolelor XVI-XVII, au aparținut postelnicului Dumitrache Chiriță Paleolog (rudă Movileștilor), de la care au trecut, prin moștenire, în stăpânirea unei nepot de soră – Constantin Ramandi. Autorul, în baza rezumatelor documentelor menționate în cele două opise expune în ordine cronologică stăpânirea moșiei Milești de pe Prut. Vasile Bulancea, paroh al bisericii „Sf. Ierarh Nicolae” din s. Bumbăta, raionul Ungheni în articolul său *"Clerul bisericii „Sf. Ierarh Nicolae” din satul Bumbăta"*, susține că pe parcursul a 205 de ani de existență a unei vieți religioase în cadrul comunității satului Bumbăta, s-a perindat existența a trei lăcașuri de închinare și expune minuțios activitatea a 13 preoți parohi.

Un alt articol valoros, aparține Silviei Corlăteanu-Granciuc, doctor în istorie, conferențiar, Institutul de Istorie al AȘM *"Din istoria satului Sculeni. Moșia și proprietarii săi: de la primele mențiuni documentare până în secolul al XVII-lea"*, care susține că foarte des se confundă Sculeniul, comună de pe malul stâng al Prutului, cu fosta moșie Posadnici, ceea ce reprezintă o eroare, și precizează că de la începuturi moșia Posadnici a fost situată pe ambele maluri ale râului Prut, iar în articol sunt expuse informații despre proprietarii săi și aportul la procesul de aservire al satelor. Maria Călin și Mariana Rusu, în articolul *"Viața social-economică, culturală și spirituală a satului Sculeni în anii 1950-1991"*, conturează schimbările la care a fost supusă localitatea în perioada postbelică, menționează dezvoltarea în localitate, a unei baze tehnico-materiale solide în sectoarele agrar, alimentar, industrial, învățământ, dar evidențiază și impactul negativ al acestor schimbări pentru populația locală. Ana Nucă, profesoară de geografie, L.T. „V. Alecsandri”, în articolul *"Tainele numelor geografice"*, prezintă o încercare interesantă de a explica numele localităților din perspectivă istorică și geografică, în baza unor exemple concrete.

În a treia secțiune a acestei publicații, **Personalități Locale și Naționale**, sunt incluse trei articole. În articolul Mariei Danilov, conf. la Institutul de Istorie, AȘM, *"Boierul Dimitrie Carastati de la Unțești (jud. Iași) și binefacerile lui culturale (prima jumătate a secolului al XIX-lea)"*, se evidențiază viața și activitatea boierului Dimitrie Eustratie Carastati (1787-1849) în Basarabia la început de epocă rusească (prima jumătate a sec. al XIX-lea) și contribuția sa culturală, marcată prin donația de carte și inițierea unui proiect de organizare a unei școli parohiale cu profil laic la Unțești, jud. Iași. Elena Cojocaru în articolul său, *"Rolul familiei lui Carabet Hristofor Anuș în istoria satelor Bumbăta, Zăzulenii și Hristoforovca"*, demonstrează rolul unei familii de armeni împământeniți și dornici de a fi recunoscuți drept nobili ai coroanei Țariste, dar și dornici de a fi recunoscuți drept autorități în fața comunității rurale. Numele localității Hristoforovca, a luat naștere în anul 1910 pe moșia boierului Hristofor Anuș, mai la vale de orașelul Cornești, în județul Bălți, lângă un iaz de pe râul Delia. Pe parcursul unui secol satele din județul Iași, apoi Bălți, acum raionul Ungheni, Bumbăta, Zăzulenii și Hristoforovca au evoluat din punct de vedere economic, social, politic și cultural, trecând prin toate schimbările prin care a trecut Basarabia, iar un aport considerabil aparține familiei Anuș. Un alt articol aparține lui Ion Chirtoagă, *"Un prilej nefericit pentru a ne aminti de istoria locală"*, este dedicat lui Gheorghe Gorincioi, originar din satul Cetireni, raionul Ungheni și reprezintă o cercetare legată de numele Gorincioi, răspândit în Cetireni și alte localități din raion, autorul susține că proveniența acestui nume are o relație directă cu istoria unor locuri și chiar subregiuni din spațiul carpato-nistrean.

În secțiunea a patra, **Istoria Memoriei**, se regăesc două articole. Corneliu Prepelită, profesor de istorie, în articolul său, *"Am fost deportați pentru că președintele sovietului sătesc era invidios pe părinți."*, valorifică aspectul de istorie a memoriei și prezintă un interviu realizat cu dna Maria Botnari -Godea, născută la 16.03.1934, în satul Mircești, deportată în regiunea Tiumeni la 6 iulie 1949, în care este descrisă soarta tragică a acestei familii. Ala Lăpteanu, profesoară de istorie la Gimnaziul Unțești, în articolul *"Îmi amintesc și acum de scrânciobul din ograda noastră"*, descrie soarta Galinei Popa, născută în satul Cetireni, care își amintește momentele tragice din copilărie, când familia sa, oameni cumsecade și cu dragoste de muncă, a fost ruptă de la vatră și dusă în Siberia. iar casa a fost transformată în Soviet sătesc.

În ultima secțiune, **Cronica Vieții Științifice**, sunt incluse trei articole. Anatol Petrencu, prof. univ., dr. hab., membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință din România în articolul său, *"În Solovețk, fiecare deținut este un rob necuvântător"*, prezintă istoria lagărului Solovețk, în baza a trei volume de memorii ale supraviețuitorilor gulagului de pe Solovețk, intitulate *"Memoriile deținuților de la Solovețk"*, editate de Mănăstirea Solovețk, în care au murit sau au suferit și consângeni de-ai noștri. Autorul susține că în acest lagăr, au fost trimiși cei mai înrăiți criminali de drept comun, bandiți, recidiviști etc. Tot aici au fost trimiși oameni bănuți de organele represive sovietice că ar fi „elemente” contrarevoluționare, adică ar fi activat împotriva statului sovietic. Un alt articol se referă la activitatea Școlii de Vară *"Provocările istoriei ca știință și disciplină de învățământ la începutul mileniului trei"*, Brașov, 2-7 iulie 2015, semnat de Corneliu Prepelită, derulată sub egida Centrului de Studii Transilvane al Academiei Române, și pregătită de profesorii de la Centrul de Studii Transilvane din Cluj și profesorii de la Universitatea Transilvania din Brașov. Desfășurându-și lucrările în incinta Universității Transilvania din Brașov, școală de vară a fost una din cele mai reprezentative și temeinic organizate manifestări științifice și pedagogice. La aceasta școală de vară au participat profesori de istorie și limbă și literatură română din Republica Moldova, Serbia, Ungaria, Ucraina, dar și câțiva profesori din raionul Ungheni. Dorin Popa, specialist coordonator, metodist la istorie, DGETS, Chișinău în articolul său *"Seminarul Internațional „Predarea și învățarea Holocaustului și a aspectelor conexe"*, descrie activitatea Seminarul organizat de IHRA (Alianța Internațională de Comemorare a Holocaustului), la care au participat 30 de persoane. Tematica de lucru a seminarului s-a axat pe principiile Declarației Forumului Internațional de la Stockholm privind Holocaustul din 1998, art. 5.

Acest număr final al "Patrimoniului istoric" al anului 2015, impresionează printr-un spectru informațional interesant și util, care cu certitudine rămâne revista care aduce pagini de istorie valoroase și inedite pentru cititori.

Victoria Radu, profesoară de istorie IPLT "Mihai Eminescu", mun. Ungheni, gr. did. Superior